

Nr 59 A.

Ankom till riksdagens kansli den 8 april 1919 kl. 4 e. m.

*Utlåtande angående reglering av utgifterna för kapitalökning för
år 1920 i vad angår jordbruksärendena.*

(1:a avd.)

Med anledning av de till jordbruksutskottet hänvisade framställningar, som röra utgifter för kapitalökning, får utskottet avgiva följande yttrande och förslag.

Statens affärsverksamhet.

Statens domäners fond.

1:o) I den till innevarande riksdag avlätna statsverkspropositionen, avdelning: utgifter för kapitalökning, i vad angår jordbruksdepartementet, punkten 1, har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att för anordnande av jägmästarbostäder i vissa revir i Norrland ävensom till inköp av en tomt för jägmästarbostad inom Kinda revir i huvudsaklig överensstämmelse med domänstyrelsens förslag den 19 september 1918 såsom kapitalökning för statens domäners fond för år 1920 anvisa ett reservationsanslag av 426,000 kronor.

*Domän-
fonden.
[1.]*

Över denna framställning kommer utskottet att framdeles under riksdagen avgiva utlåtande, vilket utskottet härmed velat för riksdagen

anmäla.

Bihang till riksdagens protokoll 1919. 10 saml. 37 häft. (Nr 59 A—59 B.)

Statens utlåningsfonder.

Odlingslåne-
fonden.
[2.]

2:o) Kungl. Maj:t har vidare under punkt 2 av förenämnda avdelning av statsverkspropositionen föreslagit riksdagen att dels medgiva, att från och med år 1919 tillsvi vidare lån från odlingslånefonden må av Kungl. Maj:t beviljas till ett belopp av högst 1,500,000 kronor årligen, dels ock till kapitalökning för denna fond för år 1920 anvisa ett reservationsanslag av 1,000,000 kronor.

I detta ärende har departementschefen till berörda statsrådsprotokoll anført följande:

»Under år 1918 hava lån från odlingslånefonden av Kungl. Maj:t beviljats till belopp av sammanlagt 1,027,760 kronor, varav 27,760 kronor genom beslut den 31 december 1918 anvisats från 1919 års utlåningsbelopp, av vilket alltså härigenom återstår allenast 972,240 kronor.

Såväl detta förhållande som vad lantbruksstyrelsen anført synes mig giva grundad anledning att tillstyrka, att det till 1,000,000 kronor nu bestämda högsta årliga utlåningsbeloppet må höjas redan från och med innevarande år. Dock kan jag icke finna det nödvändigt att genast gå så långt som till beloppets fördubbling. Ifall detsamma höjes med hälften, eller sålunda till 1,500,000 kronor, bör detta vara en ganska kraftigt verkande åtgärd.

Det bör anmärkas, att utbetalningarna från odlingslånefonden för varje särskilt år icke äro beroende av det för året av Kungl. Maj:t anvisade beloppet av nya odlingslån. Utbetalningarna av de beviljade lånen ske nämligen successivt, dels med ett mindre belopp vid arbetets början och dels därefter i mån av utfört arbete. De utbetalningar, som ske under ett visst år, hänföra sig därför i regel till anvisningsbeslut, som kunna hava meddelats många år tidigare. Beträffande denna fond är det alltså egentligen endast av betydelse att tillse, att fonden har sådan kapitaltillgång, att den kan möta de utbetalningar, som kunna motses för året på grund av de lån, som inom det medgivna maximumbeloppet blivt av Kungl. Maj:t beviljade.

Vid 1918 års utgång hade odlingslånefonden, enligt från statskontoret erhållen uppgift, en kontant behållning av i runt tal 160,000 kronor. Under år 1919 inflyta kapitalinbetalningar, som enligt i fjol lämnad uppgift kunna beräknas till omkring 500,000 kronor. Med tillägg av 1919 års kapitalökningsanslag å 500,000 kronor kan årets disponibla

tillgång inalles beräknas till 1,160,000 kronor. Detta belopp bör antagas komma att i sin helhet lyftas under året. För år 1920 finnes då att tillgå allenast inflytande amorteringar, beräknade till 475,000 kronor. Då utbetalningarna under år 1920 få antagas bliva större än förut, ifall utlåningsbeloppet höjes redan för år 1919, anser jag ett kapitalökningsanslag å 1,000,000 kronor vara behöfvligt för år 1920.»

Då utskottet icke har något att erinra mot ifrågavarande framställning, hemställer utskottet,

att riksdagen må dels medgiva, att från och med år 1919 tillsvidare lån från odlingslånefonden må av Kungl. Maj:t beviljas till ett belopp av högst 1,500,000 kronor årligen,

dels ock till kapitalökning för denna fond för år 1920 anvisa ett reservationsanslag av 1,000,000 kronor.

Beträffande sättet för anskaffande av medlen i fråga torde statsutskottet framdeles komma att avgiva förslag.

3:o) I punkt 3 av förevarande framställning av statsverkspropositionen har Kungl. Maj:t vidare föreslagit riksdagen att dels medgiva, att från och med år 1920 ett belopp av 10,000,000 kronor må av Kungl. Maj:t årligen disponeras såsom lån från egnahemslånefonden, dels ock såsom kapitalökning för samma fond för år 1920 anvisa ett reservationsanslag av 6,500,000 kronor.

*Egnahems-
lånefonden.*
[3.]

Departementschefen har i ärendet anfört följande:

»Årliga maximiutlåningen från egnahemslånefonden har varit bestämd för åren 1913—1915 till 7,500,000 kronor, för åren 1916 och 1917 till 6,000,000 kronor samt för åren 1918 och 1919 ånyo till 7,500,000 kronor. Såsom kapitalökning har anvisats för år 1919 ett anslag av 6,400,000 kronor.

Enligt beslut vid 1918 års riksdag hava maximivärdena å de lägenheter, som må kunna förvärfvas med hjälp av lån från denna fond, blivit väsentligt höjda. På grund härav och med hänsyn därjämte till att jag ämnar inom kort underställa Kungl. Maj:ts prövning vissa förslag åsyftande att främja egnahemsrörelsen i vidsträckt bemärkelse och speciellt egnahemslånerörelsen, anser jag maximibeloppet av årsutlåningen från fonden böra höjas till 10,000,000 kronor. Enär ansökningar om lån skola vara ingivna viss tid före ingången av det kalenderår, för vilket

lånen begäras, synes det tillräckligt, att denna ökning inträder från och med år 1920.

Enligt uppgift från statskontoret hade fonden vid 1918 års slut en kontant behållning av 2,620,000 kronor. Härtill komma dels 1919 års kapitalökningsanslag å 6,400,000 kronor och dels under året inflytande ordinarie amorteringar, i föl beräknade till 600,000 kronor. Det synes emellertid kunna utan risk antagas, att genom extra inbetalningar skola ytterligare inflyta 500,000 kronor. Tillgången för år 1919 skulle härigenom bliva 10,120,000 kronor. För år 1919 har Kungl. Maj:t beviljat egnahemslån till belopp av i runt tal 7,500,000 kronor. Då därjämte till förvaltningsbidrag böra beräknas omkring 280,000 kronor, kunna årets utgifter antagas bliva 7,780,000 kronor. Enligt denna beräkning skulle sålunda vid utgången av år 1919 återstå odisponerat ett belopp av 2,340,000 kronor.

Till detta för år 1920 disponibla belopp komma inflytande kapitalinbetalningar under samma år. Dessa hava nu enligt uppgift från statskontoret uppskattats till 1,400,000 kronor, vilket stora belopp antagligen beror på att erfarenheten visat, att extra inbetalningar i avsevärd utsträckning äga rum. Från dessa tillgångar, tillhopa 3,740,000 kronor, bör emellertid dragas förvaltningsbidrag med förslagsvis 320,000 kronor, varefter återstår till utlåning ett belopp av 3,420,000 kronor. I fall ett kapitalökningsanslag av 6,500,000 kronor anvisas för år 1920, torde detta vara tillräckligt.»

Då utskottet icke funnit anledning till erinran mot ifrågavarande framställning, får utskottet hemställa,

att riksdagen må dels medgiva, att från och med år 1920 ett belopp av 10,000,000 kronor må av Kungl. Maj:t årligen disponeras såsom lån från egnahemslånefonden;

dels ock såsom kapitalökning för samma fond för år 1920 anvisa ett reservationsanslag av 6,500,000 kronor.

Beträffande sättet för medlens anskaffande torde statsutskottet framdeles komma att avgiva förslag.

Fiskerilåne-
fonden.
[4.]

4:o) Kungl. Maj:t har vidare under punkt 4 av förenämnda avdelning av statsverkspropositionen föreslagit riksdagen att till kapitalökning

för fonden för fiskerinäringens befrämjande för år 1920 anvisa ett reservationsanslag av 350,000 kronor.

Beträffande utredningen i detta ärende tillåter sig utskottet att hänvisa till det statsverkspropositionen bilagda statsrådsprotokollet i ämnet.

Då utskottet icke har något att erinra mot ifrågakvarande framställning, hemställer utskottet,

att riksdagen må till kapitalökning för fonden för fiskerinäringens befrämjande för år 1920 anvisa ett reservationsanslag av 350,000 kronor.

Beträffande sättet för medlens anskaffande torde statsutskottet framdeles komma att avgiva förslag.

5:o) I punkt 5 av förberörda avdelning av statsverkspropositionen har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att till kapitalökning för dräneringsfonden för år 1920 anvisa ett reservationsanslag av 5,000,000 kronor.

Dräneringsfonden.
[5.]

Beträffande utredningen i ärendet hänvisas till berörda statsrådsprotokoll.

Till den enligt beslut av 1918 års riksdag inrättade dräneringsfonden anvisade samma riksdag såsom kapitalökning 3 miljoner kronor för år 1918 och 6 miljoner kronor för år 1919. Därjämte medgav riksdagen, att fondens hela kapitaltillgång finge disponeras för det med fonden avsedda ändamål. Någon maximibegränsning för årsutlåningen finnes alltså icke stadgad.

Kungörelse angående villkoren för lån från dräneringsfonden m. m. är utfärdad den 20 juni 1918, nr 461.

I detta sammanhang har utskottet till behandling förehaft en inom andra kammaren väckt, till utskottet hänvisad motion nr 250 av herr *Rehn*, vari hemställts, att riksdagen måtte besluta, att från dräneringsfonden jämväl må kunna utgå bidrag utan återbetalningsskyldighet med 30 procent av beräknad kostnad för täckdikningar, som utföras enligt de bestämmelser i övrigt, som gälla för lån från samma fond.

Motion.

Såsom motionären jämväl erinrat kan enligt gällande grunder för lån från dräneringsfonden lån från fonden erhållas oberoende av storleken av den fastighet, varå täckdikningen är avsedd att utföras, och till belopp, som för täckdikning med rör motsvarar hela den beräknade kost-

Utskottet.

naden samt $\frac{3}{4}$ -delar av kostnaden, då annat material användes, dock att lån ej utlämnas till högre belopp än efter en beräknad totalkostnad av 500 respektive 400 kronor per hektar av den jord, som är avsedd att förbättras genom företaget. Dräneringslån, varå någon ränta icke erlägges, skall, sedan statslånet innehafts under två år från lyftningsdagen, vid utgången av vart och ett av de därpå följande fem åren årligen återbetalas med en femtedel av det ursprungliga beloppet.

Under framhållande hurusom enligt motionärens förmenande utlämnande från fonden i fråga av jämväl direkta statsbidrag utan återbetalningsskyldighet skulle i icke ringa mån bidraga till att den för jordbruket betydelsefulla täckdikningen i ännu större omfattning kunde komma till stånd föreslår motionären sådan ändring i ovannämnda grunder beträffande dräneringsfonden, att statsbidrag utan återbetalningsskyldighet skulle kunna utgå intill 30 procent av den beräknade kostnaden. Därvid har motionären åberopat att jämväl produktionskommittén i sitt förslag rörande dräneringsfondens inrättande, vilket förslag låg till grund för Kungl. Maj:ts proposition i ämnet till 1918 års lagtima riksdag, utgått från, att till vissa mindre täckdikningsföretag statsbidrag skulle utgå utan återbetalningsskyldighet. I sitt anförande till det propositionen bilagda statsrådsprotokollet tog emellertid departementschefen på vissa angivna skäl avstånd från förslaget om utlämnande av statsbidrag utan återbetalningsskyldighet och ansåg, att statsunderstödet borde i form av räntefria lån utgå till alla jordbrukare och alla företag. I sitt över propositionen avgivna utlåtande anförde utskottet, att, ehuru utskottet ansåg vissa skäl tala för de av produktionskommittén ifrågasatta grunderna för utgående av understöd från ifrågavarande fond, utskottet likväl fann sig böra tillstyrka den av Kungl. Maj:t föreslagna låneformen.

Därefter inträdda förändrade förhållanden giva så mycket mindre utskottet anledning att nu förorda någon förändring på sätt motionären föreslagit i gällande villkor för lån från ifrågavarande fond, särskilt som detta förslag går så tillvida över vad produktionskommittén, såsom ovan nämnts, ifrågasatt, som det innebär, att statsbidrag utan återbetalningsskyldighet skulle kunna utgå utan avseende å täckdikningsföretagets omfattning.

Utskottet, som icke har något att erinra mot det såsom kapitalökning för fonden i fråga för år 1920 beräknade beloppet, ansluter sig sålunda till Kungl. Maj:ts förslag i ämnet och hemställer därför,

att riksdagen må med avslag å den av herr Rehn i ämnet väckta motionen i enlighet med Kungl. Maj:ts förevarande framställning till kapitalökning för

dräneringsfonden för år 1920 anvisa ett reservationsanslag av 5,000,000 kronor.

Beträffande sättet för medlens anskaffande torde statsutskottet framdeles komma att avgiva förslag.

6:o) Under punkt 6 av förenämnda avdelning av statsverkspropositionen har Kungl. Maj:t vidare föreslagit riksdagen att till kapitalökning för allmänna nyodlingsfonden för år 1920 anvisa ett reservationsanslag av 100,000 kronor.

Allmänna
nyodlings-
fonden.

[6.]

Beträffande utredningen i ärendet tillåter sig utskottet att hänvisa till det statsverkspropositionen bilagda statsrådsprotokollet i ämnet.

Då utskottet icke har något att erinra mot ifrågavarande framställning, hemställer utskottet,

att riksdagen må till kapitalökning för allmänna nyodlingsfonden för år 1920 anvisa ett reservationsanslag av 100,000 kronor.

Beträffande sättet för medlens anskaffande torde statsutskottet framdeles komma att avgiva förslag.

7:o) Under punkt 7 av nu ifrågavarande avdelning av statsverkspropositionen har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att såsom kapitalökning till norrländska andelsmejerifonden för år 1920 anvisa ett reservationsanslag av 100,000 kronor.

Norrländska
andels-
mejerifonden

[7.]

Då utskottet icke haft något att erinra mot ifrågavarande framställning, hemställer utskottet,

att riksdagen må såsom kapitalökning till norrländska andelsmejerifonden för år 1920 anvisa ett reservationsanslag av 100,000 kronor.

Beträffande sättet för medlens anskaffande torde statsutskottet framdeles komma att avgiva förslag.

8:o) I punkt 8 av förberörda avdelning av statsverkspropositionen har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att dels medgiva, att från och med år 1920 tillsvidare lån ur kraftledningslånefonden må beviljas intill

Kraftlednings-
lånefonden.

[8.]

ett belopp av 1,500,000 kronor årligen, dels ock såsom kapitalökning för denna fond anvisa för år 1920 ett reservationsanslag av 1,500,000 kronor.

På därom av Kungl. Maj:t gjord framställning har 1918 års lagtima riksdag dels beslutat, att en särskild fond skulle inrättas, benämnd kraftledningslånefonden, från vilken lån skulle intill ett belopp av 1 miljon kronor årligen av kommerskollegiet och lantbruksstyrelsen gemensamt beviljas ekonomiska föreningar för anläggande på landsbygden av distributionsnät för elektrisk energi ävensom tillsvidare, intill dess en statslånefond för vattenkraftanläggningar kunde varda inrättad, till vissa mindre lokala sådana anläggningar för distribution inom orten av elektrisk energi, dels fastställt vissa huvudgrunder för ifrågavarande lånerörelse, dels ock såsom kapitalökning för denna fond anvisat reservationsanslag å 1,000,000 kronor för vartdera av åren 1918 och 1919.

Sedermera har Kungl. Maj:t enligt kungörelse den 13 september 1918, nr 718, fastställt allmänna bestämmelser för lån från kraftledningslånefonden.

Beträffande utredningen i ärendet hänvisas till statsrådsprotokollet.

Efter att hava redogjort för en av kommerskollegium och lantbruksstyrelsen den 29 november 1918 gjord framställning i ämnet har departementschefen för egen del anfört huvudsakligen följande:

»I likhet med ämbetsverken anser jag det vara behöfligt, att kraftledningslånefonden tillföres ytterligare kapital under år 1919. Då ansökningarna redan under år 1918, då lånerörelsen var ny och kungörelse i ämnet utkom först i senare hälften av september, avsågo ett lånebelopp av 6 miljoner kronor, samt all anledning finnes att antaga, att kraven på lån ur fonden även för år 1919 skola bliva mycket stora, vill det synas mig, som om den av ämbetsverken föreslagna tillökningen av 1 miljon kronor för innevarande år, varigenom de tillgängliga medlen skulle uppgå till inalles 2 miljoner kronor, vore väl snävt tilltagen. Snart sagt överallt inom landet pågår just nu ett intensivt arbete för spridning av elektrisk kraft, och det torde kunna sägas, att konsumtionen är redo att upptaga all den kraft, som nu erbjudes, om blott penningmedel erhållas och nödiga materialier stå att få. I sistnämnda avseende synas förhållandena kunna påräknas bliva något bättre än under fjolåret. Kostnaderna äro dock fortfarande höga. Med hänsyn till dessa förhållanden och under erinran att lån kan lämnas till hela anläggningskostnaden vill jag för min del tillstyrka för innevarande år ett tillökningsbelopp av 1,500,000 kronor, varigenom sammanlagt 2,500,000 kronor skulle bliva disponibla för detta år.

Till följd härav bör den högsta medgivna årsutlåningen höjas för år 1919 till sistnämnda belopp.

Även för år 1920 är en kapitalökning givetvis behövlig. Beloppet har av ämbetsverken föreslagits till 1 miljon kronor men synes mig böra av ovan anförda skäl höjas till 1,500,000 kronor. Från och med år 1920 torde högsta årsutlåningen böra bestämmas till sistnämnda belopp.»

I sammanhang härmed har utskottet till behandling förehaft fyra inom riksdagen väckta, till utskottet hänvisade motioner nämligen:

Motioner.

a) nr 22 i andra kammaren av herr *Anderson* i Knapasjö *m. fl.*, vari hemställes att såsom förslagsanslag ställa till Kungl. Maj:ts förfogande för år 1920 ett belopp av 500,000 kronor att användas som bidrag utan återbetalningsskyldighet för anläggning av elektriska kraftstationer vid mindre vattenfall samt distribution av elektrisk energi, att lämnas med minst halva anläggnings- och distributionskostnaden efter sakkunnig beräkning och i enlighet med de särskilda villkor och föreskrifter, som Kungl. Maj:t bestämmer;

b) nr 122 i andra kammaren av herr *Johansson* i Hässlås, vari riksdagen föreslagits dels medgiva, att under vartdera av åren 1919 och 1920 lån ur kraftledningsslånefonden må beviljas intill ett belopp av 3,000,000 kronor, dels till kapitalökning för denna fond å tilläggsstat för år 1919 anvisa ett reservationsanslag av 2,000,000 kronor, dels ock såsom kapitalökning för denna fond anvisa för år 1920 ett reservationsanslag av 3,000,000 kronor;

c) nr 93 i andra kammaren av herr *Bergström* i Bäckland, vari hemställts, att riksdagen måtte besluta att i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, det Kungl. Maj:t måtte taga i övervägande, om icke åtgärder borde vidtagas, att bolag och andelsföreningar, som under denna kristid anlagt kraftstationer för belysningsändamål och driftkraft för jordbruket i huvudsakligt syfte att tillgodose sina tecknare och medlemmar av elektrisk ström, och vilka anläggningar bliva färdigbyggda under detta år, kunde erhålla statsbidrag, för att den elektriska kraften skall kunna i någon mån förbilligas för dess brukare;

d) nr 76 i första kammaren av herr *Rosén*, vari hemställts, att riksdagen ville hos Kungl. Maj:t anhålla om utredning dels huruvida förmedling av lån från kraftledningsslånefonden må kunna i viss omfattning överlätas åt elektriska länsföreningar under respektive länsstyrelsers kontroll, dels i vad mån villkoren för låns erhållande böra förändras, ävensom vidtaga de åtgärder, som därav kunna föranledas.

Bihang till riksdagens protokoll 1919. 10 saml. 37 häft. (Nr 59 A—59 B.) 2

Rörande de skäl, som anförts till stöd för dessa framställningar, tillåter sig utskottet hänvisa till motionerna.

Utskottet.

Enligt riksdagens beslut vid inrättande år 1918 av kraftledningslånefonden kan lån från denna fond beviljas ekonomiska föreningar för anläggande på laudsbygden av distributionsnät för elektrisk energi även som tillsvidare, intill dess en statslånefond för vattenkraftanläggningar kan varda inrättad, till vissa mindre lokala sådana anläggningar för distribution inom orten av elektrisk energi.

Beträffande de i ämnet väckta motionerna har utskottet inhämtat yttrande från den s. k. elektrifieringskommittén. I detta yttrande har kommittén anfört huvudsakligen följande:

»Herr Anderson i Knapasjö m. fl. väckte i andra kammaren vid 1918 års riksdag motion, nr 15, om anslag för anläggning av elektriska kraftstationer vid mindre vattenfall å landsbygden. Kommittén avgav häröver den 11 april 1918 infortrat yttrande och förordade därvid på anförda grunder, att motionen tillsvidare i avvaktan på kommitténs utredning och på erfarenheter om den blivande statens lånerörelse för lithörande ändamål måtte avstyrkas. Vid innevarande års riksdag har herr Anderson m. fl. med viss utvidgning upprepat samma motion, nr 22.

Kommittén anser sig för närvarande så mycket mindre böra intaga en annan ståndpunkt rörande denna nya motion, som kommitténs arbete givetvis nu är betydligt närmare sin avslutning, än då kommittén senast avgav yttrande i frågan, och som Kungl. Maj:t till årets riksdag föreslagit, dels inrättande av en vattenkraftslånefond, dels ökade anslag till den år 1918 beslutade kraftledningslånefonden.

Herr Johansson i Hässlås har i samma kammare väckt motion, nr 122, om ökning av kraftledningslånefonden.

Kommittén är visserligen fullt enig med motionären därutinnan, att en ytterligare ökning av anslagen till ifrågavarande fond skulle kunna bli till gagn. Men å andra sidan torde de ändrade konjunkturerna och den därmed minskade svårigheten att anskaffa stenkol och olja sannolikt åstadkomma en i någon mån minskad företagarverksamhet beträffande landsbygdens elektrifiering. Med hänsyn härtill och till de stora anspråk, som från alla håll ställas på statskassan, anser sig kommittén icke böra förorda tillstyrkan av motionen i fråga.

Herr Rosén har i första kammaren väckt motion, nr 76, om ändring i gällande bestämmelser angående lån från kraftledningslånefonden. I likhet med motionären anser kommittén, att lånen från kraftledningslånefonden icke nödvändigtvis borde förbehållas endast ekonomiska föreningar, utan att även sammanslutningar av annan form borde kunna komma ifråga, därest de av den beslutande myndigheten befunnas vara lämpligt organiserade och icke avsedda till rena affärsföretag.

Motionären har framhållit, att bestämmelserna i kungl. kungörelsen den 13 september 1918 lägga hinder i vägen för företag, som redan äro utförda, att erhålla lån ur fonden.

Enligt kommitténs mening är så knappast förhållandet, och de lån, som nyligen tillstyrkts av kommerskollegium och lantbruksstyrelsen från ifrågavarande fond, avse också delvis redan utförda eller under byggnad varande företag. I varje fall torde lånefondens främsta syfte väl få anses vara att uppmuntra nya företag, var-

för sadana för framtiden närmast borde understödjas, så mycket mer som de tillgängliga medlen äro jämförelsevis snävt begränsade.

Vad beträffar motionärens förslag att ur lånevillkoren borttaga föreskrifter om, att företagen skola vara planerade på ett sakkunnigt sätt, vill kommittén på det kraftigaste motsätta sig en sådan ändring. Erfarenheten har tyvärr på många håll visat, huru bristen på sakkunskap medfört betydande olägenheter och förluster för företagaren. Kommittén vill också understryka vad motionären i annat sammanhang vidrört, nämligen att i de flesta län redan finnas eller komma att anställas sakkunniga konsulenter, till vilka företagen utan mera betungande utgifter kunna hänvända sig, samt dessutom påminna om, att under lantbruksstyrelsen finnes anställd en statskonsulent för landsbygdens elektrifiering, vilken jämväl tillhandagår med sakkunniga råd.

Ej heller kan kommittén förorda, att den direkta lånerörelsen skulle handhas av länsstyrelserna eller med dem samarbetande organisationer. Endast om lånerörelsen skötes av en central myndighet, torde lånen kunna på rättvist och lämpligt sätt fördelas på landets olika delar, inom vilka behoven i berörda avseende givetvis äro synnerligen olikartade. Den lokala kännedomen om den läsesökande vinnes ju med nuvarande föreskrifter därigenom att länsstyrelsernas yttrande infordras.

Vad till sist herr Bergströms i Bäckland motion i andra kammaren, nr 93, angår, finner sig kommittén på de huvudsakliga skäl, som i fråga om övriga motioner i tillämpliga delar anförts, ej kunna förorda densamma.»

Beträffande först herr Andersons i Knapasjö m. fl. motion vill utskottet erinra, att utskottet, som förlidet år till behandling förehade en av samme motionär väckt motion i fråga om bl. a. statsbidrag utan återbetalningsskyldighet till anläggning av mindre elektriska kraftstationer, uti ett i anledning av bland annat denna motion avgivet utlåtande yttrade, att då någon utredning icke förelåg angående behovet av dylika understöd, det syntes utskottet lämpligt att för vinnande av erfarenhet härutinnan avvakta resultatet av den då föreslagna lånerörelsen. Det syntes jämväl åligga den så kallade elektrifieringskommittén — som hade till uppdrag att verkställa utredning och avgiva förslag angående de åtgärder, som kunna inom den närmaste framtiden ifrågasättas för att genom statens försorg få till stånd en så allmän elektrifiering av landsbygden, som omständigheterna kunde medgiva — att undersöka, vilka bygder som vore så ogynnsamt ställda, att en hjälp från statens sida kunde anses vara av behovet påkallad, samt, där så kunde befinnas lämpligt, avgiva förslag om de åtgärder, som kunde anses erforderliga. Utskottet avstyrkte på grund härav herr Andersons motion i angiven del.

Efter vad elektrifieringskommittén nu i ärendet anført anser sig utskottet hava så mycket mindre skäl att biträda motionärens förslag.

I fråga om storleken av det såsom kapitalökning för fonden för år

1919 respektive 1920 erforderliga beloppet torde böra framhållas, att enligt vad statsrådsprotokollet ger vid handen kommerskollegium och lantbruksstyrelsen, vilka ämbetsverk haft att avgiva förslag i detta avseende, stannat vid ett kapitalökningsbelopp av 1,000,000 kronor för vardera året, vilket belopp emellertid på av departementschefen anförda skäl av Kungl. Maj:t höjts med 500,000 kronor eller till 1,500,000 kronor. Detta förhållande i förening med de skäl, som av elektrifieringskommittén framhållits rörande anslaget belopp, har gjort, att utskottet ansett sig böra ställa sig avvisande mot att såsom herr Johansson i Hässlås ifrågasatt gå utöver vad Kungl. Maj:t i ämnet föreslagit. Utskottet tillstyrker sålunda, att den högsta utlåningen höjes beträffande år 1920 till 1,500,000 kronor och beträffande år 1919 till 2,500,000 samt att för vardera året såsom kapitalökning anvisas ett belopp av 1,500,000 kronor.

Vad elektrifieringskommittén i anledning av herr Roséns motion anført i fråga om möjlighet för jämväl andra sammanslutningar än ekonomiska föreningar att under av kommittén angivna förutsättningar erhålla lån från ifrågavarande fond, föranleder icke någon invändning från utskottets sida liksom ej heller kommitténs yttrande rörande frågan, huruvida gällande allmänna bestämmelser för lån från kraftledningslånefonden skulle utgöra hinder för redan utförda anläggningar att erhålla lån från samma fond, ger utskottet anledning till något särskilt uttalande.

I vad nämnda kommitté yttrat såväl beträffande de av herr Rosén framställda förslagen i övrigt som ock i fråga om den av herr Bergström väckta motionen instämmer utskottet till fullo.

Om tillskottsanslag å tilläggsstat för år 1919 samt medgivande till höjd utlåning för samma år kommer utskottet att senare göra särskild hemställan.

Under åberopande av det anförda får utskottet hemställa,

1) att riksdagen må med avslag å de av herr Anderson i Knapasjö m. fl. och herr Johansson i Hässlås i ämnet väckta motionerna i enlighet med Kungl. Maj:ts förevarande framställning

dels medgiva, att från och med år 1920 tillvidare lån ur kraftledningslånefonden må beviljas in till ett belopp av 1,500,000 kronor årligen,

dels ock såsom kapitalökning för denna fond anvisa för år 1920 ett reservationsanslag av 1,500,000 kronor;

2) att de av herr Rosén och herr Bergström i

Bäckland väckta motionerna, i den mån de icke kunna anses besvarade genom vad utskottet här ovan anfört, icke må till någon riksdagens åtgärd föranleda.

Beträffande sättet för anskaffande av de till kapitalökning tillstyrkta medlen torde statsutskottet framdeles komma att avgiva förslag.

9:o) Under punkt 9 av förberörda avdelning av statsverkspropositionen har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att till kapitalökning för gödselvärdslånefonden för år 1920 anvisa ett reservationsanslag av 1,000,000 kronor.

Gödselvärdslånefonden.
[9.]

Då utskottet icke haft något att erinra mot ifrågavarande framställning, hemställer utskottet,

att riksdagen må till kapitalökning för gödselvärdslånefonden för år 1920 anvisa ett reservationsanslag av 1,000,000 kronor.

Beträffande sättet för medlens anskaffande torde statsutskottet framdeles komma att avgiva förslag.

10:o) Kungl. Maj:t har vidare under punkt 10 av förenämnda avdelning av statsverkspropositionen föreslagit riksdagen att i avbidan på den proposition angående inrättande av en lånefond för mindre linberedningsanstalter, som Kungl. Maj:t må komma att avlåta till riksdagen, såsom kapitalökning för denna fond för år 1920 beräkna ett reservationsanslag av 150,000 kronor.

Lånefond för mindre linberedningsanstalter.
[10.]

Över denna framställning kommer utskottet att avgiva särskilt utlåtande, vilket utskottet härmed velat för riksdagen

anmäla.

Stockholm den 8 april 1919.

På jordbruksutskottets vägnar:

RAOUL HAMILTON.

Närvarande: Herrar greve Hamilton, Ericsson Aaby, Hellström, greve Wachtmeister, Persson, Barthelson, friherre Silfverschiöld (under punkt 1—5), Nilsson, Öberg, Sjöblom (under punkt 8), Johansson i Uppmälby, Lundström, friherre Hermelin (under punkt 8), Pettersson, Öhman, Ericsson i Arboga och Anderson i Knapasjö (under punkt 8).

Reservation

under punkt 5: av herrar *Hamilton*, *Öberg* och *Lundström*.

under punkt 8: av herr *Anderson* i Knapasjö.
